

van fictie die ik ken: hoofdstuk 4 uit Steven ten Brinke's *The complete mother-tongue curriculum* (Wolters-Noordhoff/Longman, 1976).

Elementen eruit zijn terug te vinden in het Leerplan *Fictie in de Basisvorming* van de SLO, dat hopelijk nog vóór dit stukje verschenen zal zijn.

Noot

Fictie in de basisvorming, een leerplan van Martien de Boer, Dick Prak en Eric Wagemans is verschenen in december 1993, uitgegeven door de SPL: 013: 346093

DE LITERATUURMUUR

Clary Ravesloot

Chambers, Aidan, *Je moet dansen op mijn graf*. Amsterdam, Querido, 1982, 239 blz.

Doelgroep: 3HV, 4M, MBO (bijvoorbeeld MDGO). *Tijd:* 10'/35' (naar keuze, een facultatief deel is cursief gedrukt). *Lesmateriaal:* een kopie van het kranteartikel op p.5 van het boek, het eerste leesfragment op p.9 van het boek om voor te lezen, een kopie met 2 fragmenten uit het boek op p.163 en p.168.

Planning:

- 1 De leerlingen lezen een kopie van de krantetekst 'Graf beschadigd' uit *Je moet dansen op mijn graf* (p.5). Zij weten niet dat het artikel uit een jeugdroman komt en dus fictief is.
- 2 In een kort klasgesprek reageren de leerlingen op de volgende twee vragen:
 - Waarom zou de 16-jarige jongen uit het krante-artikel 'rare kunsten' hebben uitgehaald op het graf van Barry?
 - Wat vind je ervan dat hij dat gedaan heeft?
- 3 De docent vertelt dat dit geen echt kranteartikel is en dat dit ook niet echt gebeurd is, maar dat dit artikel op de eerste pagina van het leesboek *Je moet dansen op mijn graf* staat. Leerlingen reageren vervolgens op de vraag:
 - Zou dit toch echt kunnen gebeuren?
- 4 De docent vertelt de volgende elementaire dingen over het boek:

Het heeft een ik-verteller. De ik heet Hal en hij heeft die 'rare kunsten' op het graf uitgehaald. Het graf is van zijn vriend Barry, die kort daarvoor is overleden. Door de flashbacks in het boek kom je erachter waarom Barry dood is en waarom Hal op dat graf heeft staan dansen.

- 5 De docent leest fragment 1 (p. 9) voor. De leerlingen reageren schriftelijk (max. 15 woorden) op de vraag:
 - Zou je nu verder willen lezen en waarom wel/niet?
- 6 De docent organiseert een kleine stemming: door vinger opsteken wordt duidelijk wie het boek wel en wie het niet willen lezen.
 - Enkele leerlingen lezen hun motivatie voor.
- 7 De docent deelt een stencil uit met daarop 2 leesfragmenten, waaruit de homoseksuele verhouding tussen Hal en Barry blijkt. De docent geeft een zeer korte toelichting op de fragmenten, zodat de leerlingen ze kunnen plaatsen.
- 8 De leerlingen lezen de fragmenten en noteren in maximaal 15 woorden een respons op wat ze gelezen hebben.
- 9a Enkele leerlingen lezen hun respons voor. Naar aanleiding van de gelezen reacties kan een gesprek over het onderwerp homoseksualiteit ontstaan. De docent kan in dat gesprek eventuele leesbarrières wegnemen, door te wijzen op het feit dat homoseksualiteit in dit boek niet als een probleem wordt behandeld. Het zijn toevallig twee jongens die verliefd op elkaar zijn geworden. Voor het verhaal hadden het net zo goed een jongen en een meisje, of twee meisjes kunnen zijn.
- 9b De leerlingen nemen hun respons over in hun leesdossier of leesboek.
- 10 De docent noteert titel en auteur op het bord en nodigt leerlingen uit dat over te nemen in hun agenda. De docent nodigt de leerlingen uit na afloop van de les in het boek te kijken. Het boek blijft op de lessenaar van de docent liggen.

Graf beschadigd

JONGEN IN STAAT VAN BESCHULDIGING

Een zestienjarige jongen stond gisteren in Southend terecht voor de kinderrechter op beschuldiging van grafschennis. Verder was in het proces-verbaal sprake van opzettelijke vernielingen.

POLITIE ZET VAL

Inspecteur Harry White deed als getuige à charge mee dat er klachten waren ontvangen van mevrouw Myra Gorman, dat het graf van haar zoon Barry, 18 jaar oud, kort na zijn begrafenis was beschadigd. Mevrouw Gorman meende aanleiding te hebben om te geloven dat herhaling niet was uitgesloten.

Na de klachten van mevrouw Gorman kreeg een agent 's avonds opdracht het kerkhof in de gaten te houden. De twee-

de avond werd de verdachte betrapt en gearresteerd bij het bedrijven van wat inspecteur White beschreef als 'rare kunsten op het graf van de overleden jongen'.

NIET NORMAAL

De jongen weigerde iets te zeggen om zich te verdedigen of om uitleg te geven van zijn handelingen. Hij woonde de zitting zwijgend en onbewogen bij.

Mr. C. H. Pinchbeck, de kinderrechter, zei tegen de beklaagde: 'Dit is een van de onaangenaamste zaken die ik ooit te behandelen heb gekregen. Ik kan me niet voorstellen dat je bij je volle verstand was.'

De zaak werd verdaagd om het bureau voor maatschappelijk werk gelegenheid te geven een onderzoek in te stellen.

Overwegingen bij DE LITERATUURMUUR

MOER start 1994 met de nieuwe rubriek 'De Literatuurmuur' waarin voorbeelden van leesoriëntatieactiviteiten worden opgenomen. De redactie hoopt dat veel lezers een bijdrage aan deze rubriek zullen leveren. Om een beetje een idee te geven van het idee achter 'De Literatuurmuur' laat ik in dit verslag zien welke gedachten bij mij zoal opkomen als ik een les leesoriëntatie voorbereid. Vooraf wil ik kort ingaan op de term 'leesoriëntatie'. Dat lijkt een eenduidige term, maar dat is het niet! Sommige docenten zullen de term opvatten als synoniem voor leespromotie, boekpromotie of leesbevordering. Elders in dit nummer kunt u een bijdrage lezen van Helge Bonset, die een beetje griezelt van het woord 'leespromotie'. Liever gebruikt hij de term 'leeshulp', of 'leesoriëntatie'. Voor de rubriek 'De Literatuurmuur' is, in de geest van Bonset, bewust gekozen voor de term leesoriëntatie: het gaat erom leerlingen een overzicht te geven van wat er allemaal is en ze helpen te kiezen uit dat enorme aanbod.

Net als Helge Bonset en, in een eerdere bijdrage in MOER, Inge Piena vind ik ook dat een docent nooit als een dominee moet proberen zijn schapen te bekeren tot 'Het Betere Boek'. En ik heb niet de illusie dat notoire anti-lezers gaan lezen doordat ik regelmatig een boek aan de orde stel. Maar het is niet zo dat ik boeken alleen bespreek om leerlingen te informeren en, waar nodig, te helpen leesbarrières uit de weg te ruimen. Ik heb wel degelijk een beetje hoop dat, als ik *Je moet dansen op mijn graf* behandel, wellicht één of twee leerlingen in de klas zich aangesproken voelen. Vooral bij dit boek, dat volgens bibliotheekmedewerkers zo vaak op de plank blijft staan. Ik lig er niet wakker van als mijn hoop niet uitkomt, maar mijn hart veert wel op als een leerling een half jaar later laat weten dit boek te hebben gelezen.

Als ik een boek aan de orde stel in de klas probeer ik te zorgen voor een prikkelende en informatieve bespreking. Met 'prikkelend' bedoel ik uitnodigend tot actief nadenken over een boek. Ik vind dat een leesoriëntatie niet alleen uit het voorlezen van een boekfragment mag bestaan. Voorlezen kan een onderdeel zijn, maar de leerlingen moeten niet alleen passief luisteren, maar meedenken en meedoen. Door heel kort heel intensief met een boek bezig te zijn, hoop ik dat leerlingen bewust wel of juist niet overgaan tot het lezen van een boek.

Verder probeer ik eventuele leesbarrières uit de weg te ruimen. Bij het boek van Chambers ga ik bijvoorbeeld in op het feit dat het een ik-verteller heeft en dat het niet-chronologisch wordt verteld. Dit boek biedt ook de mogelijkheid in te gaan op aspecten van de thematiek of, zoals ik in het facultatieve deel van de planning (cursief gedrukt) suggereer, op het onderwerp homoseksualiteit. In het laatste geval dreigt dan wel het gevaar dat de bespreking buiten het kader van leesoriëntatie gaat vallen: het boek wordt een startpunt om over iets anders, namelijk homoseksualiteit, te praten en met lezen heeft de activiteit dan al snel niets meer te maken. In het kader van een project kan dat heel toepasselijk zijn, in het kader van leesoriëntatie kan de docent zich misschien beter beperken. Ik heb juist deze leesoriëntatieactiviteit geselecteerd om als voorbeeld in MOER op te nemen, omdat *Je moet dansen op mijn graf* een tamelijk onbekend boek is, althans bij leerlingen. Ik vind het belangrijk dat een docent probeert de leeshorizon van leerlingen te verbreden. Vooral door ze boeken te laten zien die ze uit zichzelf niet zo snel kiezen. Ook wil ik boeken aanbieden die op een of andere wijze grensverleggend zijn. In dit geval door de thematiek en de vertelwijze.

Bovenstaande overwegingen zijn, dat spreekt voor zich, van persoonlijke aard. Ze liggen ten grondslag aan mijn visie op leesoriëntatie en zijn zeker geen regels voor andere bijdragen die in MOER zullen worden opgenomen. Wat MOER wel wil? Voorbeelden van leesoriëntatie die informatief én origineel zijn. De redactie heeft wel een sterke voorkeur voor bijdragen met de boodschap: 'bepaal of je dit boek zou willen lezen' dan: 'dit prachtige boek moet je lezen!'

In de rubriek *De Literatuurmuur* plaatsen wij concrete beschrijvingen van leesoriëntatieactiviteiten die hun diensten in de lessen van onze lezers hebben bewezen. Zowel jeugdliteratuur als literatuur voor de lijst, ook vertaald, komt in aanmerking voor plaatsing. Hebt u een informatieve, originele leesbevorderingsactiviteit in uw archief, die niet meer dan 2 pagina's A4 (inclusief bijlagen, zoals kopieën van boekfragmenten) beslaat? Stuur uw bijdrage dan naar MOER, t.a.v. Inge Piena, Hondsrug 911, 3524 BZ Utrecht.